

Instytut Pamięci Narodowej - Wrocław

<https://wroclaw.ipn.gov.pl/wro/aktualnosci/153296,Uroczystosc-wreczenia-Krzyzy-Wolnosci-i-Solidarnosci-Walbrzych-29-pazdziernika-2.html>
19.05.2024, 15:27

Uroczystość wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności - Wałbrzych, 29 października 2021

W piątek 29 października 2021 r. zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr hab. Krzysztof Szwagrzyk wręczył w Wałbrzychu zasłużonym opozycjonistom z czasów PRL Krzyże Wolności i Solidarności. To dzięki takim ludziom, jak ci wyróżnieni działacze dolnośląskiej opozycji możemy teraz żyć w wolnym kraju. Krzyż Wolności i Solidarności przyznany przez Prezydenta RP jest znakiem wdzięczności państwa polskiego za zmagania z systemem komunistycznym przed 1989 rokiem.

W wałbrzyskim Centrum Nauki i Sztuki Stara Kopalnia kilkanaście osób, działaczek i działaczy opozycji demokratycznej z czasów PRL, zostało udekorowanych Krzyżami Wolności i Solidarności. Uroczystość odbyła się w miejscu szczególnym – w dawnej kopalni węgla kamiennego „Thorez”. Kopalnia ta była pierwszą kopalnią w Polsce, która stanęła na znak solidarności ze strajkującymi stoczniovcami w 1980 roku. Natomiast podpisane przez wałbrzyski MKS porozumienie było trzecim w kraju.

Odnaczenia wręczył dr hab. Krzysztof Szwagrzyk, zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej. W swoim wystąpieniu stwierdził, że tą uroczystością wyrażamy wdzięczność osobom, które dały świadectwo oddania ojczyźnie i swojego patriotyzmu w strukturach Solidarności, Solidarności Walczącej i innych podziemnych organizacji.

Dr hab. Krzysztof Szwagrzyk, zastępca prezesa IPN, podczas uroczystości wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności

Ten Krzyż to dowód na to, że Polska pamięta o tym, co Państwo dla niej zrobiliście

- dr hab. Krzysztof Szwagrzyk, zastępca prezesa IPN

Jarosław Kresa, wicewojewoda dolnośląski, pogratulował odznaczonym ich odwagi, która doprowadziła Polskę do zwycięstwa. Ale - jak stwierdził - nie ma ostatecznych zwycięstw i ostatecznych porażek. Dlatego o wolną i niepodległą Polskę należy ciągle dbać.

Jarosław Kresa,
wicewojewoda
dolnośląski, podczas
uroczystości wręczenia
Krzyży Wolności i
Solidarności

Roman Szelemej, prezydent Wałbrzycha, podziękował Instytutowi Pamięci Narodowej za dobrą współpracę i wyraził swą wdzięczność za pamięć o Wałbrzychu i wałbrzyskiej Solidarności, której członkowie byli mocno zaangażowani w walkę z systemem totalitarnym. Dzieląc się swoimi refleksjami przy okazji dekoracji Krzyżami Wolności i Solidarności wskazał na trzy elementy: z przeszłości, terażniejszości i przyszłości:

Przeszłość - Wałbrzych roku 1980 i 1981 to miejsce wyjątkowe, miejsce prawdziwego, masowego oporu przeciw władzy komunistycznej.

Teraźniejszość - staramy się w Wałbrzychu, angażując górników, realizować te patriotyczne idee.

Przyszłość - w Wałbrzychu pamiętać będziemy o bohaterach tamtych dni. Zarówno przy okazji tych szczególnych chwil nagradzania, ale też i na co dzień, obejmując opieką zdrowotną kombatantów, którzy niejednokrotnie poświęcili swe zdrowie walcząc o wolność.

Roman Szełemej,
prezydent Wałbrzyż,
podczas uroczystości
wręczenia Krzyży
Wolności i Solidarności

Szczególne słowa uznania prezydent Szełemej skierował w stronę IPN-u i Marka Krówki, przewodniczącemu Związku Solidarności Polskich Kombatanów (Wałbrzych).

W imieniu odznaczonych głos zabrał ks. Tadeusz Faryś.

Ks. Tadeusz Faryś
podczas uroczystości
wręczenia Krzyży
Wolności i Solidarności

Uroczystość wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności poprowadził Paweł Rozdźestwieński, p.o. dyrektora Oddziału IPN we Wrocławiu. Biogramy odznaczonych pod galerią zdjęć.

Uroczystość wręczenia
Krzyży Wolności i
Solidarności -
Wałbrzych, 29
października 2021

Uroczystość wręczenia
Krzyży Wolności i
Solidarności -
Wałbrzych, 29
października 2021

Uroczystość wręczenia
Krzyży Wolności i
Solidarności -
Wałbrzych, 29
października 2021

Uroczystość wręczenia
Krzyży Wolności i
Solidarności -
Wałbrzych, 29
października 2021

Uroczystość wręczenia
Krzyży Wolności i
Solidarności -
Wałbrzych, 29
października 2021

Uroczystość wręczenia
Krzyży Wolności i
Solidarności -
Wałbrzych, 29
października 2021

Uroczystość wręczenia
Krzyży Wolności i
Solidarności –
Wałbrzych, 29
października 2021

Uroczystość wręczenia
Krzyży Wolności i
Solidarności –
Wałbrzych, 29
października 2021

Uroczystość wręczenia
Krzyży Wolności i
Solidarności –
Wałbrzych, 29
października 2021

Uroczystość wręczenia
Krzyży Wolności i
Solidarności –
Wałbrzych, 29
października 2021

Uroczystość wręczenia
Krzyży Wolności i
Solidarności –
Wałbrzych, 29
października 2021

Uroczystość wręczenia
Krzyży Wolności i
Solidarności –
Wałbrzych, 29
października 2021

Uroczystość wręczenia
Krzyży Wolności i
Solidarności –
Wałbrzych, 29
października 2021

Uroczystość wręczenia
Krzyży Wolności i
Solidarności –
Wałbrzych, 29
października 2021

Uroczystość wręczenia
Krzyży Wolności i
Solidarności –
Wałbrzych, 29
października 2021

Uroczystość wręczenia
Krzyży Wolności i
Solidarności –
Wałbrzych, 29
października 2021

Uroczystość wręczenia
Krzyży Wolności i
Solidarności –
Wałbrzych, 29
października 2021

Za dalszą część wydarzenia i wręczenie Krzyży Semper Fidelis, odznaczeń Związku Solidarności Polskich Kombatanatów był odpowiedzialny Marek Krówka.

Marek Krówka,
przewodniczący
Związku Solidarności
Polskich Kombatanatów

Biogramy odznaczonych:

Lesław Bera

Lesław Bera od października 1982 r. był zaangażowany w działalność podziemną na terenie Międzyzlesia. Rozwieszał flagi z napisem „Solidarność”, tworzył oraz rozpowszechniał nielegalne ulotki, malował napisy na murach. W związku z prowadzonym śledztwem został 6 kwietnia 1983 r. zatrzymany i aresztowany tymczasowo na 3 miesiące. Przebywał w Zakładzie Karnym w Kłodzku, skąd został zwolniony 6 maja 1983 r. Na mocy wyroku Sądu Rejonowego w Kłodzku z 14 czerwca 1983 r. został skazany na rok pozbawienia wolności z zawieszeniem wykonania kary na 3 lata.

Wiesława Teresa Bielawska

Wiesława Teresa Bielawska w okresie od grudnia 1981 r. do kwietnia 1989 r. angażowała się w działalność opozycyjną na terenie Głuszycy. W miejscu pracy współpracowała ze zdelegalizowanym NSZZ „Solidarność” oraz tworzyła Tymczasową Komisję Koordynacyjną. Ponadto zajmowała się kolportażem prasy podziemnej, a także organizowała bibliotekę wydawnictw drugiego obiegu. Brała udział w wielu akcjach plakatowych i ulotkowych.

Zofia Cierniewska

Zofia Cierniewska w latach 1981–1989 aktywnie działała na rzecz odzyskania niepodległości, angażując się w struktury „Solidarności”. W tym okresie kolportowała pisma podziemne i ulotki oraz organizowała pomoc osobom represjonowanym. W latach 1983–1989 była członkiem Duszpasterstwa Ludzi Pracy przy parafii św. Mikołaja w Świebodzicach. W ramach tej działalności organizowała i brała udział w mszach za Ojczyznę w tejże parafii. W 1988 r. współorganizowała uroczystości odsłonięcia tablicy pamiątkowej poświęconej NSZZ „Solidarność” i marszałkowi Józefowi Piłsudskiemu. W lutym 1989 r. Zofia Cierniewska weszła w skład Prezydium Tymczasowego Komitetu Organizacyjnego NSZZ „Solidarność” z Zakładach Zmechanizowanego Sprzętu Domowego „Predom-Termet” w Świebodzicach.

Teresa Daruk

Teresa Daruk była zaangażowana w działalność podziemną na terenie Wałbrzycha. W latach 1985–1989 współpracowała z Solidarnością Walczącą. Zajmowała się kolportażem nielegalnej prasy i ulotek oraz wspierała osoby represjonowane. Jej mieszkanie pełniło funkcję skrzynki kontaktowej dla działaczy podziemia.

Franciszek Dubarek

Franciszek Dubarek od września 1980 r. aktywnie działał na rzecz odzyskania

niepodległości. Jako pracownik Wytwórni Urządzeń Klimatyzacyjno-Wentylacyjnych Klimator w Świebodzicach został współorganizatorem Komitetu Założycielskiego „Solidarności” w tymże zakładzie. W latach 1980–81 był sekretarzem Rady Pracowniczej. W lutym 1981 roku był współzałożycielem MKK w Świebodzicach. W latach 1982–89 był kolporterem prasy podziemnej, rozprowadzając m.in. „Biuletyn Informacyjny Ziemi Świdnickiej”, „Niezależne Słowo”, „Z dnia na dzień”, „Solidarność Walcząca” oraz wielu innych. W tych latach był twórcą ulotek oraz organizatorem akcji ulotkowych i akcji malowania napisów na ścianach. Od roku 1983 do 1989 organizował msze za Ojczyznę w kościele św. Mikołaja w Świebodzicach. W 1984 roku był współorganizatorem Duszpasterstwa Ludzi Pracy w Świebodzicach. W ramach swojej działalności organizował pomoc dla osób represjonowanych z Wrocławia, Wałbrzycha oraz Świebodzic. Był pomysłodawcą i organizatorem wykładów oraz spotkań z działaczami opozycyjnymi, m.in. Władysławem Frasyniukiem, Janem Lityńskim, Barbarą Labudą czy Józefem Piniorem.

Sabina Gandecka

Sabina Gandecka aktywnie działała w strukturach NSZZ „Solidarność”. W 1982 r. pod zarzutem prowadzenia działalności związkowej i uczestnictwie w wydawaniu i kolportażu „Solidarności Dolnośląskiej” została tymczasowo aresztowana i osadzona w Zakładzie Karnym we Wrocławiu. Następnie Wyrokiem Sądu Wojewódzkiego we Wrocławiu z 3 lipca 1982 r. skazana na karę łączną 3 lat pozbawienia wolności oraz utratę praw publicznych na okres 3 lat, z zaliczeniem okresu tymczasowego aresztowania. 27 lipca 1982 r. została osadzona w Zakładzie Karnym w Krzywańcu. Postanowieniem Sądu Wojewódzkiego w Zielonej Górze Sabinie Gandeckiej orzeczono zgodę na przerwę w odbywaniu kary, na 6 miesięcy. Ostatecznie Rada Państwa skorzystała z prawa łaski i zwolniła Sabinę Gandecką z reszty odbywania kary. Po zwolnieniu z więzienia zajmowała się udzielaniem pomocy materialnej i mieszkaniowej byłym działaczom NSZZ „Solidarność”.

Ks. Tadeusz Faryś

Ksiądz Tadeusz Faryś w latach 1978-1980 współpracował z Komitetem Samoobrony Społecznej „KOR”. Zajmował się kolportażem ulotek i nielegalnych czasopism KOR-u. Rozprowadzał je głównie wśród młodzieży, nauczycieli i górników. Ksiądz Tadeusz Faryś organizował spotkania członków KOR-u, pomagał i wspierał działaczy opozycji z Wałbrzycha oraz Nowej Rudy. Jednocześnie ks. Tadeusz Faryś należał do Duszpasterstwa Ludzi Pracy. W latach 1980–1982 ks. Tadeusz Faryś był kapelanem NSZZ „Solidarność” w Nowej Rudzie. Po wprowadzeniu stanu wojennego angażował się w działalność na rzecz nielegalnych organizacji niepodległościowych, organizował msze za Ojczyznę. W związku z prowadzoną działalnością opozycyjną ks. Tadeusz Faryś był w zainteresowaniu SB, wskutek czego, w latach osiemdziesiątych, został wysłany na misje do Wybrzeża Kości Słoniowej.

Jan Józef Kurowski

Jan Kurowski był w latach 1982–1989 zaangażowany w działalność podziemną na terenie

Bielawy. Sprowadzał nielegalne czasopisma oraz ulotki i przekazywał je do dalszego kolportażu. Zbierał składki na pomoc osobom represjonowanym. Współpracował przy tworzeniu podziemnego czasopisma „Odgłosy”, organizował m.in. sprzęt i papier potrzebny do druku oraz udostępniał swoje mieszkanie do nielegalnych spotkań.

Józef Łopata

Józef Łopata w latach osiemdziesiątych był zaangażowany w podziemną działalność w ramach struktur NSZZ „Solidarność”. W związku z działalnością opozycyjną, Józef Łopata został powołany do wojska w Rawiczu (od 8 listopada 1982 r. do 2 lutego 1983 r.).

Krzysztof Paweł Miedziak

Krzysztof Miedziak w latach 1983–1989 angażował się w działalność podziemną organizacji młodzieżowych na terenie Wałbrzycha. Współpracował z „Solidarnością Walczącą”, był współzałożycielem Ruchu Młodzieży Niezależnej oraz członkiem Międzyszkolnego Komitetu Oporu. Ponadto drukował i kolportował młodzieżowe pisma podziemne in. „SB-Szkolny Biuletyn”, „Prawda”, „Straża”. Uczestniczył w akcjach ulotkowych oraz malowaniu napisów na murach.

Zdzisław Pazdej

Zdzisław Pazdej w latach 1981–1989 działał w ramach NSZZ „Solidarność”, był członkiem Tajnej Komisji Zakładowej w Bielawskich Zakładach Przemysłu Bawełnianego „Bielbaw”. Po ogłoszenia stanu wojennego aż do 1989 roku Zdzisław Pazdej kolportował podziemną prasę oraz wydawnictwa „drugiego obiegu”. W latach 1982–1984 zajmował się również zaopatrzeniem technicznym niezbędnym dla wydawania miejskiej międzyzakładowej gazety bielawskiej „Odgłosy”. Mieszkanie Zdzisława Pazdeja służyło jak miejsce nielegalnych spotkań działaczy Solidarności z „Bielbawu” i innych zakładów działających na terenie miasta. W latach 1985–1989 Zdzisław Pazdej uczestniczył również w spotkaniach w Domu Parafialnym oraz uczestniczył w mszach odprawianych w intencji Ojczyzny.

Jan Rogala

Jan Rogala od 1981 r. był członkiem Komitetu Zakładowego NSZZ „Solidarność” w Fabryce Automatów Tokarskich we Wrocławiu, gdzie zajmował się m.in. kolportażem ulotek i pism podziemnych, sygnowanych przez „Solidarność”, m.in. pisma „Solidarność FAT”. 18 grudnia 1981 r. w związku z prowadzeniem działalności opozycyjnej, Jan Rogala został internowany na podstawie decyzji wydanej przez Komendę Wojewódzką Milicji Obywatelskiej we Wrocławiu i osadzony początkowo w Zakładzie Karnym we Wrocławiu, następnie w Zakładzie Karnym w Nysie, skąd 27 lutego 1982 r. został zwolniony. Po powrocie z internowania Jan Rogala nie zaprzestał działalności podziemnej. W grudniu 1983 r. w wyniku podejrzenia o przechowywanie materiałów sygnowanych przez NSZZ „Solidarność”, Prokuratura Rejonowa Wrocław-Śródmieście zasądziła przeszukanie mieszkania.

Stanisław Sauć

Stanisław Sauć już od pierwszych dni studiów na Uniwersytecie Wrocławskim angażował się na rzecz Niezależnego Zrzeszenia Studentów. Po wprowadzeniu stanu wojennego 13 grudnia 1981 r. włączył się w działalność podziemnego Niezależnego Zrzeszenia Studentów. Początkowo brał czynny udział w strajku okupacyjnym na Uniwersytecie Wrocławskim, a następnie w kolportażu prasy i wydawnictw tzw. „drugiego obiegu”. 30 sierpnia 1982 r. po manifestacji we Wrocławiu został dotkliwie pobity i zatrzymany na 48 godzin. W październiku 1984 r. pod zarzutem transportu i kolportażu podziemnej prasy i wydawnictw Stanisław Sauć został ponownie zatrzymany na 48 godzin. Kilka miesięcy później w wyniku rewizji przeprowadzonej w mieszkaniu i odnalezieniu wydawnictw bezdebitowych, sygnowanych m.in. przez NSZZ „Solidarność”, został zatrzymany i osadzony w areszcie na 6 miesięcy. Wyrokiem Sądu Rejonowego Wrocław-Krzyki z 8 marca 1985 r. Stanisław Sauć został skazany na grzywnę oraz karę roku pozbawienia wolności w zawieszeniu na 4 lata. 9 października 1985 r. Sąd Wojewódzki we Wrocławiu, po złożonej przez prokuratora rewizji, zamienił orzeczony wcześniej wyrok na bezwzględną karę pozbawienia wolności. 16 października 1986 r. Sąd Rejonowy Wrocław-Krzyki darował Stanisławowi Sauciowi pozostałą do wykonania karę 7 miesięcy pozbawienia wolności. Przez cały okres działalności opozycyjnej Stanisław Sauć konsekwentnie odmawiał współpracy ze Służbą Bezpieczeństwa.

Ryszard Sierzputowski

Ryszard Sierzputowski w latach 1983–1985 był zaangażowany w działalność opozycyjną na terenie Świdnicy. Uczestniczył w spotkaniach członków „Solidarności” oraz kolportował podziemne wydawnictwa. 1 maja 1983 r. wziął udział w nielegalnej manifestacji, za co został ukarany przez Kolegium ds. Wykroczeń oraz cofnięto mu zgodę na prowadzenie prywatnego zakładu rzemieślniczego.

Lechosław Kazimierz Stefan

Lechosław Stefan w latach osiemdziesiątych był bliskim współpracownikiem podziemnego kierownictwa Regionalnego Komitetu Strajkowego Regionu Dolny Śląsk NSZZ „Solidarność”, wspierał represjonowanych działaczy Arcybiskupiego Komitetu Charytatywnego. Założył Zespół Obserwatorów Sądowych i współpracował z adwokatami broniącymi opozycjonistów, m.in. z Henrykiem Rossą. W Namysłowie organizował Dni Kultury Chrześcijańskiej. W latach 1986–1989 SB inwigilowała Lechosława Stefana w ramach sprawy o kryptonimie „Sikorka”.

Józef Stefan Zalas

Józef Zalas od września 1980 r. był sekretarzem Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność” przy Dolnośląskich Zakładach Graficznych w Wałbrzychu. W sierpniu 1980 r. wydrukował 50 tys. ulotek „Solidarności” pod tytułem „Apel” wzywających do bojkotu oficjalnej prasy. W związku z prowadzonym dochodzeniem w tej sprawie otrzymał zakaz

wyjazdów zagranicznych na okres dwóch lat. 15 grudnia 1981 r. Józef Zalas został internowany, przebywał w Areszcie Śledczym w Świdnicy, a następnie w ośrodkach internowania w Kamiennej Górze i Głogowie, skąd został zwolniony 15 czerwca 1982 roku. Rok później założył Komitet Pomocy Więzionym i ich Rodzinom w Wałbrzychu, zbierał składki oraz wspierał osoby represjonowane. Jednocześnie zajmował się drukowaniem znaczków poczty podziemnej, nielegalnej prasy i ulotek, kolportował pisma m.in.: „Z dnia na dzień”, „Solidarność Walcząca”. W 1983 r. został sekretarzem Komitetu Odnowy Solidarności w Państwowym Przedsiębiorstwie Uzdrowisk Szczawno-Jedlina Zdrój. W związku z prowadzoną działalnością był kilkakrotnie zatrzymywany oraz przesłuchiwany.

Stanisław Zatylny

Ryszard Żuczkiewicz

Ryszard Żuczkiewicz był działaczem podziemnych struktur związkowych na terenie Kłodzka. Brał udział w produkcji i kolportażu wydawnictw związanych z nielegalnymi strukturami MKZ NSZZ „Solidarność” w okresie od stycznia 1982 r do ogłoszenia amnestii w dniu 20 grudnia 1983 r.

Pośmiertnie:

Mieczysław Czernik

Mieczysław Czernik od 1981 r. był członkiem Niezależnego Samorządowego Związku Zawodowego „Solidarność” w Zakładach Koksowniczych „Wałbrzych” w Wałbrzychu. W latach 1981–1989 prowadził aktywną działalność opozycyjną. W 1982 r. współorganizował „Radio Solidarność” w Wałbrzychu. Ponadto zajmował się kolportażem niezależnych pism. W drugiej połowie lat osiemdziesiątych był członkiem Tymczasowego Komitetu Organizacyjnego NSZZ „Solidarność” w Zakładach Koksowniczych „Wałbrzych”.

Uroczystość wręczenia
Krzyży Wolności i
Solidarności –
Wałbrzych, 29
października 2021

Uroczystość wręczenia
Krzyży Wolności i
Solidarności –
Wałbrzych, 29
października 2021

Uroczystość wręczenia
Krzyży Wolności i
Solidarności –
Wałbrzych, 29
października 2021

Uroczystość wręczenia
Krzyży Wolności i
Solidarności –

Kazimierz Żołnierek,
inicjator strajku w
kopalni „Thorez” w

Wałbrzych, 29
października 2021

sierpniu 1980 r.,
otrzymuje Medal
Stulecia Odzyskanej
Niepodległości,
przyznany mu przez
Prezydenta RP.